

ואין צורך במעשה שיוציא אותו מיד כלי, כי 'בשעת מלאכה' היינו כל זמן שבדעתו לעסוק בו למלאכה, ומלכתחילה היה יד רק למלאכה, וכשגמר מלאכתו נחשב מיד 'שלא בשעת מלאכה' (הערות הגר"ש אלישיב).

הָאֵלֶּה שְׁלֵא בְשַׁעַת מְלָאכָה נִמְי נִיחָא לֵיהּ, דְּאִי מִיִּשְׁנָפּוּ הָדָר מְחִינָר לָהּ, ובגד שתפור בכלאים, אף שאין בו שעת מלאכה, שהרי הוא אסור בלבישה, ניחא ליה בחיבור עד שיחזור ויתפרם בהיתר (משנה אחרונה פרה יב, ט בתי ראשון).

מֵאֵן תַּנָּא הָא מְלָאָה דְּאָמֹר רַבְּנָן קָל הַמְחוּבָּר לֹו הָרִי הוּא כְּמוֹהוּ זְכוּ, כגון שלל של כובסים (רש"י), אבל לענין בית יד לקרדום, שמא אף רבי שמעון מודה שהוא חיבור, משום שהבית יד משמש את הקרדום (תוס'). ויש סובר, שרבי שמעון חולק אף בבית יד של קרדום (רמב"ן).

בֵּית הַפֶּךָ וּבֵית הַתְּבָלִין וּבֵית הַגֵּר שְׁבִכְיָרָה, המיטלטלת (רש"י; מאירי), שאמנם תנור וכיריים שונים בדינם ומקבלים טומאה אפילו אם הם מחוברים לקרקע (ראה להלן (קפה, א)), היינו דוקא תנור וכיריים, אבל שאר כלים כגון בית הפך, אינם מקבלים טומאה אלא אם כן הם מיטלטלים (רא"ש כלים ה, ג, בהג"ה, בביאור דברי רש"י). ויש שפירש, שהכירה מחוברת לקרקע (תוס' ר"ד).

מִשְׁמַאֲיִן בְּמַגַּע, שאם נטמאה הכירה, נטמאים אף הכלים הקטנים, וכן להפך, אם נטמאו הכלים הקטנים, נטמאת הכירה (רש"י; ר"ש כלים ה, ג). ויש סובר, שאם הכלים נטמאו, הכירה אינה נטמאת, משום שאין הכירה נטפלת להם, ורק אם נטמאת הכירה נטמאים אף הכלים (רמב"ם פ"ה המשנה שם, ובהל' כלים ז, ה, ומשנה אחרונה שם).

לְעוֹלָם לְאוֹ כְּכִירָה דְּמוֹ, וְרַבְּנָן הוּא דְּהָזְרוּ בָּהּ, ומכאן ראייה שאמנם כלי חרס מקבל טומאה כבר באוירו, אבל אם נגעה בו הטומאה הוא נטמא גם בטומאת מגע, שאם נאמר שאין בכלי חרס טומאת מגע, וגם כשנגעה בו טומאה נטמא רק מדין אויר, לא היה שייך לחלק כאן ולומר שהכלים הללו יקבלו טומאה במגע ולא באויר (שיעורי הגר"מ פינשטיין כלים אות קב).

מִסְפַּרְתָּ שֶׁל פְּרָקִים, שהמספרים עשויות משני חלקים שמחברים אותם לשעת מלאכה בלבד (מאירי), לא כמספרים של תקופתו שודאי נחשבים כלי אחד, שלמרות שאינם מקשה אחת, אבל כל ענינו של הכלי הוא חיבור שני סכינים לכלי אחד, אבל מספרים של זמנם היו עשויים משני חלקים שהיו מחברים אותם לשעת מלאכה בלבד (הערות הגר"ש אלישיב).

וְאֵין חִיבּוּר לְהִזָּאָה, שאף אם נגעה טומאה בחלק אחד והיזה על אותו חלק, לא נטהר החלק השני (שפת אמת; חז"א פרה טו, טז ד"ה ונראה). ויש סובר, שדוקא אם נגעה הטומאה בשניהם והיזה על אחד מהם לא נטהר השני, אבל אם נגעה הטומאה רק בחלק אחד והיזה עליו, נטהר החלק השני (שפת אמת בהג"ה מחתנו, בדעת הרמב"ם).

מָה נִפְשָׁךְ אִי חִיבּוּר הוּא אֶפְיִלוּ לְהִזָּאָה נִמְי זְכוּ, ומקל שעשאו יד לקרדום, אפילו שמשמשים לתשמיש אחד וצריכים זה לזה [ראה תוס'], אינם חיבור מדאורייתא, כיון שעשוי לזרוק את הבית יד כל שעה [וראה תוס' להלן (מט, א ד"ה ועל) שהזכירו סברא זז] (מהרש"א).

דְּבַר תּוֹרָה בְּשַׁעַת מְלָאכָה חִיבּוּר בֵּין לְטוּמָאָה בֵּין לְהִזָּאָה, 'דבר תורה' היינו הלכה למשה מסיני [שהרי לא הזכיר מקור מהתורה] (מהר"צ חיות).

מָה בֵּין זֶו לְמִגּוּפַת חֶבֶית, ששינוי בברייתא להלן (קמו, א) שמותר להתיז ראש של חבית יין המחוברת בטיט לחבית, ואין עשיית הפתח נחשבת כתיקון כלי, ובמה שונה פתיחת בית הצואר שנחשב תיקון כלי (רש"י). ולפירוש זה מה שמתרצת הגמ' שמגופה אינה חיבור [קושיית תוס' והראשונים], כוונתה שיש בחבית פתח במקום אחר הסתום במגופה, ולכן התירו התזת ראש החבית כי אין המגופה מחוברת לחבית, וכאילו החבית פתוחה כבר, ואין בהתזת ראש החבית השלמת הכלי (ריטב"א מכות ג, ב ביישוב דעת רש"י, וראה שם שמיישב שאר קושיית הראשונים).

ויש שפירש, שקושיית הגמ' מהמשנה להלן (שם), שלדעת חכמים מותר לעשות נקב במגופת חבית, וכמו כן יש להתיר פתיחת בית הצואר (ר"ת בתוס'). ואין הכוונה פתיחה ראשונה של בית הצואר, אלא שכבר היה פתוח, אלא שהיו גרילים לתפור את הפתח, וקריעת תפירה זו דומה למגופת החבית, שכבר היתה פתוחה וסתומה במגופה, ודוחה הגמ' שהמגופה אינה נחשבת מחוברת לחבית, כתפירת פתח בית הצואר לבגד (ריטב"א כאן, ורמב"ן וריטב"א במכות שם בשם ר"ת).

זֶה חִיבּוּר זְוָה אֵינוֹ חִיבּוּר, שאינו חיבור' היינו שהמגופה אינה מן החבית עצמה, ואפילו שדבוקה בה אינה נחשבת מחוברת לה, שהרי עומדת להינטל, 'זוה חיבור' היינו הבגד, שכולו ארוג כחתוכה אחת (רש"י), ויש שפירש, ש'זה חיבור' היינו המגופה, שאת המגופה מחברים לחבית אחרי גמר עשיית החבית, וכבר יש לה שם כלי, וכשמסירים את המגופה אין זה גמר מלאכתה, 'ואינו חיבור' היינו הבגד, שאין לו שם כלי קודם פתיחת בית הצואר (יראים השלם רעד).

שֶׁלֵּל שֶׁל כּוּבְסִין, שהיה דרכם לתפור בגדים קטנים לבגדים גדולים, לשמידה שלא יאבדו (רש"י), או כדי שלא יתחלפו בגדי הלקוחות זה בזה (תפארת ישראל עוקצ"ב, סו). והתפירה אינה תפירה גמורה, כמבואר במו"ק (כב, ב) שהאבל שולל אחר השבעה את הקריעה שקרע על מותו, כלומר, תפירה שאינה גמורה (רבינו תנאל).

ואם תפר שני בגדים תפירה גמורה, נעשים כלי אחד והוא חיבור גם להזאה (רמב"ם פרה יב, ה), ויש סובר, שכיון שכל אחד מהם הוא כלי גמור בפני עצמו, ואין משמשים זה את זה, אינו חיבור להזאה (ח' הד"ן).

וְשִׁלְשֵׁלָתָ שֶׁל מִפְתָּחוֹת, שאפילו שלכל מפתח שימוש בפני עצמו ומלבד מה שהם בשלשלת אחת אין שייכות ביניהם, חכמים גזרו שיחשבו כמחוברים, משום דברים המחוברים ככלי אחד ממש (שפת אמת). ודוקא המפתחות הם חיבור זה לזה, אבל השלשלת עצמה אינה נטמאת [וכדין טבעת הכלים שאינה נטמאת, ראה כלים יב, א וע"ב שם] (משנה אחרונה פרה יב, ט).

מִקָּל שֶׁעָשָׂא יָד לְקוֹרְדוֹם, מקל של עצים בעלמא (רש"י), כלומר, שלקח מקל לפי שעה בלבד, ואין דעתו לקובעו שם (ראש יוסף בביאור רש"י, ולא עשה לו שום תיקון, וגם לא תקעו במסמרים (ריטב"א והערות הגר"ש אלישיב).

חִיבּוּר לְטוּמָאָה בְּשַׁעַת מְלָאכָה, שאם נטמא הקרדום נטמא אף הבית יד, או אם נטמא הבית יד נטמא אף הקרדום (ריטב"א כלים כ, ג). והחיבור לטומאה הוא רק מדרבנן, שכיון שעשוי לזרוק כל שעה, אינו טמא מדאורייתא (תוס' להלן מט, א ד"ה ועל). ויש סובר שהוא דאורייתא (מאירי ורש"י, שכתבו שנתרבו ידות לכל תורת כלי).